

Øving, opplæring og kompetanse i beredskap og hendelseshåndtering Fredrikstad kommune

Vedlegg CE kompetansedirektiv

Vedtatt av
Kommunedirektør Inger
Hegna

Dato
19.09.2024

Innhold

1	Bakgrunn.....	2
2	Øvelser	3
3	Krav og forventninger til trening og øvelser i kommunen.....	4

4 Gjennomføring av øvelser	5
4.1 Opplæring av ansatte og engasjerte	5
4.2 Opplærings- og kompetanseplan	5
4.3 Sikkerhetsklareringer	6
5 Administrasjon og økonomi	6
6 Kommunikasjon og ledelse	6
7 Henvisninger	7

1 Bakgrunn

Fredrikstad kommune er en stor og kompleks organisasjon, med et omfattende beredskapsplanverk og en stor beredskapsorganisasjon. Denne organisasjonen må regelmessig trene og øve på sitt planverk for å sette kommunens ansatte i stand til å oppfylle sin rolle og utøve sin funksjon. Hensikten er at kommunen er best mulig forberedt i håndtering av uønskede hendelser i framtiden, samt at kommunen legger et solid grunnlag for framtidig samvirke med eksterne aktører.

Både sivilbeskyttelsesloven og sikkerhetsloven setter krav om at kommunen skal ha et system for opplæring som sikrer at alle ansatte har en grunnleggende kompetanse, og at alle som er tiltenkt en rolle i beredskapsarbeidet har de nødvendige og tilstrekkelige kvalifikasjoner.

Forskrift om kommunal beredskapsplikt § 7 lyder: *“Kommunens beredskapsplan skal øves hvert annet år».* Scenarioene for øvelsene bør hentes fra kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse.”

Øvelser og samlinger bør skje på eget ansvar, planlegges godt, ha realistiske øvingsmål og samvirke med eksterne. Dette vil sikre at vi er best mulig forberedt i håndteringen av uønskede hendelser i fremtiden, og at vi legger et solid grunnlag for fremtidig samvirke med eksterne aktører.

Øvelsene bør planlegges med et scenario hentet fra våre overordnede risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), men det er også mulighet for å delta på eksterne aktørers øvelser der det har nytteverdi for kommunen.

Kommunens beredskapsleder leder på vegne av kommunedirektør det daglige beredskapsarbeidet, og samordner og fører tilsyn med arbeidet i kommunens seksjoner gjennom kommunens beredskapsstab. Beredskapsleder er ansvarlig for planlegging og gjennomføring av opplæring og kompetanse på det overordnede nivået. Ledere for kommuneområdet og virksomheter er ansvarlige for planlegging og gjennomføring av opplæring og kompetanse på sitt nivå.

Formålet med aktiviteten i denne opplærings- og kompetanseplanen er å sikre at

- Alle ansatte og engasjerte i kommunen har en minimumskunnskap om kommunens beredskapsorganisasjon og sikkerhetsarbeid.

Alle som er tiltenkt en rolle i krisehåndtering må ha tilstrekkelige kvalifikasjoner.

2 Øvelser

Fra DSBs grunnbok¹ :

«En øvelse består av planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging i etterkant av en tidsavgrenset aktivitet der hensikten er å bedre krisehåndteringsevnen, innad i organisasjonen og/eller i samvirke med andre institusjoner eller virksomheter. En øvelse bør ikke begrense seg til kun å gjelde gjennomføringen, altså den timen eller de dagene der teknisk utstyr testes og personell utfordres på å løse oppgaver.»

Våre fire hovedformer er:²

- **Funksjonsøvelse** – øvelse som tester en eller flere funksjoner hos en aktør. Gjennomføres vanligvis i løpet av noen timer eller høyst en dag. Funksjonsøvelser kjennetegnes av at deltakerne praktisk gjennomfører momenter som er beskrevet i planverket. Eksempler: teste varslingsplaner og systemer, samband, ny metodikk, beslutningsprosesser innen og mellom organisasjoner, funksjon eller teknikk, sjekklister og deler av et planverk.
- **Diskusjonsøvelse** – øvingsdeltakerne diskuterer en problemstilling på bakgrunn av et scenario. Ingen tiltak skal iverksettes fysisk og ingen kontakt utenfor rommet. Gjennomføres vanligvis i løpet av noen timer eller høyst en dag. Eksempler: øke kunnskap om planverk, identifisere eventuell ulik forståelse og bruk av planverk,

¹ <https://www.dsbinfo.no/DSBno/2016/Tema/grunnbokoving/?page=12>

² <https://www.dsbinfo.no/DSBno/2016/Tema/grunnbokoving/?page=38>

identifisere ansvar- og rolleforståelse, forberede kommende øvelser, resonere rundt spesielle moment/spørsmål, diskutere risiko- og sårbarhetsanalyse og mulige hendelser som kan ramme organisasjonen.

- **Spilløvelse** – består av to hoveddeler; de øvede aktørene og et motspill. Kommunikasjon til dels mellom deltakende aktører og dels med motspillet i den simulerte omverdenen. De øvede aktørene får kun kommunisere med hverandre eller med motspillet, og har derfor egen sambandskatalog. Alt skal gjennomføres som om det hadde vært en reell håndtering av en virkelig hendelse, men det foretas ingen handlinger/kommunikasjon utenfor spillet. Brukes til/eksempler: teste og/eller utvikle praktiske og konkrete problemstillinger og evner i krisehåndteringen, teste rutinger og systemer, teste samvirke med andre aktører og deres oppgaver i krisehåndteringen, utvikle samvirkeplattformer og modeller for informasjonsutveksling med andre aktører, utvikle, teste og dele situasjonsbilder så vel internt som mellom aktører.
- **Fullskalaøvelse** – består av alle elementene fra en spilløvelse, i tillegg til funksjoner (gjerne fra taktisk nivå), som utfører et praktisk arbeid. Øvelsen brukes ofte i forbindelse med øvelser redningstjeneste, politi, helsevesen og forsvar er involvert, men kan også forekomme på andre områder. Øvelsen gjennomføres alltid i sanntid. Under øvelsen benyttes bekledning, arbeidsmetoder og –utstyr som man bruker til vanlig. Brukes til: teste og øve tiltaksplaner, teste roller, evne og kompetanse, teste og øve samspillet og håndteringen på et ulykkessted, teste og forbedre samvirke og samordning mellom ulike myndigheter, aktører og nivåer, teste opp- og nedskalering av ledelse, mannskap og ressurser i en konkret situasjon i felt.

3 Krav og forventninger til trening og øvelser i kommunen

Fredrikstad kommune skal oppfylle alle krav i Sivilbeskyttelsesloven om at kommunen skal ha et system for opplæring som sikrer at alle som er tiltenkt en rolle i kommunens krisehåndtering har tilstrekkelige kvalifikasjoner.

Fredrikstad kommune skal oppfylle alle krav i sikkerhetsloven og virksomhetssikkerhetsforskriften om at kommunen har etablert et styringssystem for sikkerhet. Dette innebærer blant annet at kommunen skal ha et styringsdokument for det forebyggende sikkerhetsarbeidet hvor roller og ansvar er fordelt. Videre skal kommunen ha rutiner som sikrer at tilstrekkelig kompetanse i sikkerhetstjeneste gjennomføres og vedlikeholdes, at de ansatte har gjennomført grunnleggende opplæring i sikkerhet og jevnlig får veiledning, og at personer med en rolle i sikkerhetsarbeidet har tilstrekkelig kompetanse.

Overordnet/kriseledelse og krisestab: Kommunens beredskapsplan skal øves hvert annet år. Scenarioene for øvelsene bør hentes fra kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse, og/eller scenarier som vurderes å være relevant. Statsforvalter inviterer årlig kommunens kriseledelse til øvelse. Fredrikstad kommune deltar på regionale og nasjonale øvelser der det er relevant.

-Statsforvalter gjennomfører jevnlig øvelser med nødnett og Rayvn og er noe kommunes beredskapsstab deltar på. Beredskapsstaben gjennomfører også egentrening og deltar på

relevante øvelser ledet av Beredskapsleder. Samvirke med relevante beredskapsaktører er et viktig fundament for å få til realistisk trening.

Kommuneområder og virksomheter: Alle enheter må trene og øve med den hensikt å være best mulig forberedt på fremtidige uønskede hendelser innen sitt ansvarsområde. Linjen må definere sine mest relevante treningsmålsetning, hyppighet og omfang sett opp mot helhetlig ROS-analyse, og kommuneområdet ROS.

4 Gjennomføring av øvelser

Kommunens øvings, opplærings- og kompetansedirektiv (dette dokumentet) beskriver krav og forventinger til de forskjellige rollene i kommunens beredskapsorganisasjon. Opplærings- og kompetanseplanen skal regulere minimum kompetanse til de forskjellige funksjonene, hvilken opplæring som er godkjent, formålet med denne og øremerkede midler.

Tabell 1 Trening og øvelse

	Årlig	1.kvartal	2.kvartal	3.kvartal	4.kvartal
Overordnet/kommunenivå	Kriseledelse/KLG	X		X	
Kommuneområdet	DLG		X		X
Virksomhet		*EB	*EB	*EB	*EB
Beredskapsstab		X	X	X	X

*Etter behov(EB)

4.1 Opplæring av ansatte og engasjerte

Ansvaret for opplæring av de ansatte og engasjerte følger linjeorganisasjonen. Dersom utøvende funksjoner delegeres internt i avdelingen skal dette gjøres skriftlig. Alle ansatte og engasjerte har ansvar for å ivareta sikkerhetsmessige hensyn, og plikter å bidra til forebyggende sikkerhetstjeneste. Alle skal også ha den kunnskapen til kommunens beredskapsorganisasjon og rapporteringskanaler som er nødvendig.

4.2 Opplærings- og kompetanseplan

Det understrekes at dette er minimum kompetanse.

Funksjon	Minimum kompetanse	Godkjent opplæring	Intervall
Kriseledelse	Foredrag/seminar Kommunal øvelse Proaktiv stabsmetodikk	Internt/eksternt Internt Internt	Årlig Årlig
Krisestab	Grunnkurs Rayvn Proaktiv stabsmetodikk Kommunal øvelse	Internt/web Internt/eksternt	5 år Årlig Årlig
Krisestabens loggfører	Administratorkurs Rayvn	Internt/eksternt	5 år

Beredskapsleder	Etter egen funksjonsbeskrivelse	Internt/eksternt	Årlig
Beredskapskoordinator kommunalområde	Beredskapsdager Kommunal øvelse Brukerkurs nødnett	Internt Internt Internt	Ved behov 5 år
Beredskapsstab	Grunnkurs Rayvn ROS-kurs Demaze Øvingsplalegging Demaze Administratorkurs Rayvn Tilstrekkelig kunnskap om sin funksjon Kommunekonferanse Relevante kurs i regi av DSB	Internt / eksternt Internt / eksternt Internt/eksternt Internt Internt Ekstern Internt	5 år 5 år 5 år Årlig Årlig

4.3 Sikkerhetsklareringer

Personer i kommunen med sikkerhetsklareringer fremgår av vedlegg CF instruks for forebyggende sikkerhetstjeneste. Øvrige ansatte i beredskapsorganisasjonen, nøkkelpersonell og andre med tjenstlig behov klareres og autoriseres etter nærmere vurderinger.

5 Administrasjon og økonomi

Kommuneområdene bærer kostnadene for opplæring og kompetansebygging for beredskapspersonellet i kommunen. Revidering av dette dokumentet inngår som en del av revideringsarbeid etter forskriften § 6 og vil revideres en gang per år. Beredskapsleder har redaktøransvar for dette arbeidet.

Evaluering av trening og øvelsene:

Kommunen skal etter øvelser og uønskede hendelser evaluere krisehåndteringen. Der evalueringen gir grunnlag for det, skal det foretas nødvendige endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen og beredskapsplaner. For evaluering av hendelser benyttes vedlegg CC til beredskapsplanen «erfaring og læring etter øvelser og hendelser».

Økonomiske kostnader til trening og øvelse bæres som hovedregel i linja.

Det må budsjetteres til overordnet øvingsmidler som treffer alle kommuneområder, som dekkes av kommuneområde Økonomi. Det må settes av midler til kurs og utdanning. Budsjett og anbefalinger følges opp av virksomhetsleder Kvalitet og styring i samarbeid med direktør økonomi, i det årlige budsjett- og handlingsprogramarbeidet.

Det anbefales at kommunedirektør disponerer frie midler for uforutsette beredskapskostnader, der det ikke er satt kriseledelse på overordnet kommunalt nivå.

6 Kommunikasjon og ledelse

Kommunedirektør holdes orientert om kommunens beredskapsarbeid, inkludert opplæring og kompetanse, med kvartalsvis orienteringer fra direktører og kommunens beredskapsleder.

Beredskapsarbeidet på kommunens overordnede nivå, inkludert opplæring og kompetanse, tas med og beskrives i eget punkt i tertial- og årsrapporter for seksjon Økonomi.

Ledere for kommuneområdene og virksomhetene holdes orientert om sitt beredskapsarbeid, inkludert opplæring og kompetanse, med minimum kvartalsvis orienteringer fra sine personer eller grupper.

Beredskapsarbeidet, inkludert opplæring og kompetanse, på seksjons- og virksomhetsnivå tas med og beskrives i eget punkt i avdelingenes årsrapporter. Årshjul blir lagt inn i Framsikt slik at ledere rapporterer på gjennomført aktivitet.

Kommunikasjon og ledelse under trening og øvelse i Fredrikstad kommune er lik det ansvaret som ligger i linja til enhver tid. Dette sikrer bla at de som har ansvaret til daglig også vil ha det ved trening og øvelse, samt når en reell hendelse vil oppstå. Der det er et øvingsmål i seg selv at stedfortredere eller vararepresentant skal få trening, vil dette komme tydelig frem i øvingsmålene.

7 Henvisninger

- [Forskrift om kommunal beredskapsplikt](#)
- [Grunnbok: Introduksjoner og prinsipper \(DSB\)](#)
- [Øvingsveileder \(DSB\)](#)
- [Bystyrets vedtak 11.02.2016](#)
- [Forskrift om virksomheters arbeid med forebyggende sikkerhet \(virksomhetssikkerhetsforskriften\)](#)
- [Kurs og konferanser | Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap \(dsb.no\)](#)

Øving, opplæring og kompetanse i beredskap og
hendelsehåndtering Fredrikstad kommune

Utgitt av Fredrikstad kommune
Foto:

